

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Nawoord: Reactie op Tien? AP XI, p. 408

Heunks, F.J.

Citation

Heunks, F. J. (1976). Nawoord: Reactie op Tien? AP XI, p. 408. *Acta Politica*, 11: 1976(3), 419-419.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451641>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451641>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

'We moeten daarom¹⁰ konkluderen dat de betrouwbaarheid van de in het hoofdonderzoek gebruikte schalen veel te wensen overlaat.'

De geldigheid van de schalen: over de *face-validity* en de *content-validity* is Heunks kort. Te kort wellicht indien men bij voorbeeld enige pagina's later leest hoe de EA-schaal over boord wordt gezet. Het aantonen van *concurrent-validity* blijft, door het ontbreken van geschikte gedragsvariabelen, voornamelijk in goede bedoelingen steken: over 8 van de 10 schalen wordt helemaal niets gezegd.

Tenslotte doet Heunks een poging iets over de *construct-validity* te achterhalen. Hij zegt daarover: 'Met name de methode van de 'multitrait-multimethod-matrix' kan op sommige van onze schalen, zij het op onvolmaakte wijze worden toegepast.' (Heunks, p. 280)

Heunks' geldigheids- en betrouwbaarheidsonderzoek geven ons geen aanleiding al onze voorgaande bedenkingen verder maar te vergeten.

12

Op grond van het voorgaande komen wij tot de konklusie dat de tien schalen van Heunks (nog) niet voor een breder gebruik kunnen worden aanbevolen.

Onze reactie 'Tien kleine negertjes' gold Dekkers opmerking: 'Verder zal degene die graag gebruik maakt van attitudinale schalen om de kwaliteit van deze schalen en van de resultaten van deze toepassing ervan beslist zijn voordeel mee kunnen doen.' Onze uitvoerige reactie op Heunks' verhaal heeft mede ten doel duidelijk te maken waarom wij het niet met Dekkers aanbeveling eens zijn. Niet omdat wij ons als een stel door simplisme getroffen schaal-malloten blind staren op een paar I- of H-koëfficiënten. Met Heunks zijn wij van mening dat schaalconstructie een gekompliceerde veelomvattende aangelegenheid is. Het zou daarbij echter van simplisme getuigen dubieuze schaal kwaliteiten, zoals wij die hierboven signaleerden, af te doen als 'het automatisme van een bepaalde rekenprocedure.'

Noten

- 1 Ht = Loevinger's H koëfficiënt voor de gehele schaal.
PPRt = Jackson's PPR voor de gehele schaal.
- 2 De nummers tussen haakjes geven de afzonderlijke items aan zoals die in bijlage I (Heunks, pp. 375-383) staan vermeld.
- 3 Oorspronkelijk zat item nr. 80 ook in de ENK-schaal in plaats van in de ENE-schaal.
- 4 STAP, 1976.
- 5 STAP, 1976.
- 6 Tussen haakjes staat aangegeven de bij elk item behorende a priori schaal van Heunks. De items staan in de volgorde waarin ze in 'schaal' worden opgenomen.
- 7 Wel kan gesteld worden dat het onmogelijk bleek de items uit verschillende schalen te 'scheiden'. Klusteranalyse (Boon, v. Ostade en Johnson) bevestigde dit beeld.
- 8 Overigens is kluster-analyse een dimensielose techniek en als zodanig niet als een validering van m.b.v. schaalanalyse gevonden dimensies te gebruiken.
- 9 STAP, 1976.
- 10 Heunks noemt als redenen: gering aantal items en relatief hoge non-response.

Literatuur

Heunks, F. J., *Aliëntatie en stemgedrag*, 1973.

Mokken, R. J. A., *A theory and procedure of scale analysis*, Den Haag, 1970.

White, B. W. and E. Saltz, 'Measurement of reproducibility', in: G. M. Maranell (ed.), *Scaling, A source book for behavioral Scientists*, Chicago, 1974.

STAP: *Statistical Appendix by SPSS*. Technisch Centrum FSW, Universiteit van Amsterdam, 1976.

Nawoord

door F. J. Heunks

Over het algemeen kan ik het met de inhoud en met name met de teneur van de tweede bijdrage van Boon en Niemöller eens zijn. Zij blijken daarin nu ook oog te hebben voor andere aspecten van schaalontwikkeling dan alleen het determinisme van een schaalbaarheidskoëfficiënt. Overigens heb ik nooit beweerd dat deze 'leeringen van Mokken' simpele zielen zijn, doch slechts dat hun eerste bijdrage in het algemeen leed aan simplisme.

Ten aanzien van twee onderdelen van hun laatste betoog moet zeker nog een opmerking worden gemaakt. Tegenstrijdigheid in mijn standpunt aangaande zogenaamde zoekprocedures is slechts schijnbaar. Ik verwerp 'het selekteren van een kleine subset van items uit een groter aantal items', en bedoel daarmee dat men maat moet houden. Afgezien van vooronderzoekingen, zou men bij voorbeeld als vuistregel kunnen hanteren dat hoogstens één derde deel van een set items die samen een schaal zouden moeten vormen, daar alsnog uit verwijderd mogen worden, bij de vaststelling van de schaalbaarheid in een bepaald onderzoek.

Het tweede detailpunt is opnieuw de robuustheid van een schaal. De waarde daarvan heb ik zeker niet ontkend, maar de wijze van hanteren van dit criterium blijft vraagtekens oproepen. Ten aanzien van welke variabelen wordt robuustheid nagegaan? Wat zijn de grenzen tussen robuust, niet geheel robuust en niet robuust? Afgezien van verdere details waar wederzijds kritiek mogelijk is, heeft de gehele discussie ook tot belangrijke overeenstemming geleid. Ook ik heb mij indertijd wat verbaasd over de 'kwaliteiten' zonder meer van deze schalen, zoals gesteld in de recensie. Mijn opposanten zullen het er mee eens zijn dat daar beter had kunnen worden gewezen op de kwaliteit van de poging om op basis van veel voorafgaande literatuur en empirische studies inzake aliëntatie te komen tot een meer verantwoorde set schalen, hoewel deze mede door een aantal ongunstige omstandigheden in het hoofdonderzoek nog niet, zo ooit, als definitief kunnen worden beschouwd. Ik zou mijn opposanten willen aansporen om op een omzichtige wijze hieraan mee te helpen voortbouwen om tot verdere consolidatie van de betreffende aliëntatieschalen te komen.